GBETA GBE C BILLO THE HOLD ACK E GBETA DÓ CT3 BILLO THE LE C BBETA GBE C BBETA GBETA GBETA

WEXWLE

Ee nyi do hennu dokpo mε o, mε dokpodokpo ka do susu ton, bo acε dokpo o we mebi do bo e ma sixu kan fen kpon é di medesusi jije, hwejijozinzan, kpodo fifa ni tiin nu weke o bi e o,

Ee nyi Qɔ nukumamɔ jɛ numɛ kpodo wangbɛnu sɛn qeqee na zɔn bɔ gbɛtɔ na do tiin nyi lɛ wɛ nɔ dɔn alannuwiwa qee nɔ zɔn bɔ gbɛtɔ nɔ fɔn gu e, lo bɔ nu taji qee hudo gbɛtɔ ɔ wɛ nyi qɔ gbɛ e mɛ gbɛtɔ lɛ ma na nɔ mɛkannu qo xoqiqɔ sin alinu kpodo nuqiqi lo bo na tɔn sin adohuhu kpodo ya kpo mɛ é ɔ,

Ee nyi do dandanmε wε e do na jε hun do sɛn dee na zon bo gbεto na do tiin nyi le gbon acεdido sin alinu se na zon bo gbεto ma na lin do emi do na de emidee sin mɛkannu kpo yadonumε kpo e o,

Ee nyi d0 é d0 dandanm ϵ b0 e d0 na de alinu wennyinyi ee d0 na tiin nyi d0 to d0kpod0kpo t ϵ ntin e 0,

Ee nyi do, do xwedowema elo mε o weke o bi le vo mo nu je ace kpo do sisi dodo e gbeto do na do e, do medesunonyinyi kpodo susu e do na xo nu gbeto e do ace kpodo sisi sunnu kpodo nyonu ton kpo na nyi dokpo o; lo bo ye le yalo akón bonu nukonyinyi ni tiin lo bo na so gbe dagbe zinzan gbon medesunosi jije taji ze jijon ayi e o,

 $Ee \ nyi \ \mathsf{Q} \mathsf{D} \ to \ \mathsf{Q} \mathsf{o} \mathsf{kpo} \mathsf{Q} \mathsf{o} \mathsf{kpo} \ \mathsf{Q} \mathsf{o} \mathsf{kpo} \mathsf{d} \mathsf{o} \ \mathsf{al} \mathsf{D} \ \mathsf{d} \mathsf{o} \ \mathsf{al} \mathsf{D} \mathsf{m} \mathsf{E} \ \mathsf{va} \ \mathsf{to} \ \mathsf{l} \mathsf{E} \ \mathsf{bi} \ \mathsf{sin} \ \mathsf{kplekple} \ \mathsf{e} \ \mathsf{D}, \\ \mathsf{D} \ \mathsf$

Ee nyi do linlin dokpo o dudo nu ace, sisi kpodo medesunosi jije gbeto ton le, we nyi nu taji ee na zon bo mi na nyi sen elo le e o,

Gbɛtɔ ɔ sin kplekple de gbeta elɔ tɔn bɔ e na dɔ xo do acɛ e gbɛtɔ do na do kpo sisi e do na do n'i é kpo wu. Gbeta elɔ na nyi su dokpo tawun bɔ gbɛtɔ lɛ kpo to lɛ bi kpo do na nyi bonu mɛ bi kpodo tuto e nyi gbɛtɔ lɛ tɔn lɛ dee gbeta elɔ do tamɛ na nugbo lɛ e ni tɛnkpɔn nu sisi ni tiin nu acɛ kpodo mɛdesunɔsi jijɛ gbɔn nunywɛyiyi li xo. Mɔ dokpo ɔ ye do na tuun sɛn enɛ ɔ lɛ bo na zan ye nugbo tɔn gbɔn tuto e do ayi do to dokpodokpomɛ kpodo gbɛ ɔ bi mɛ e kpo; acɛ enɛ ɔ kpodo susu enɛ kpan sin zinzan ɔ kpo nukun mɔ jɛ yenɛ kpo ɔ do na nyi nu taji dokpo nu tovi ee sin to dò gbɛta elɔ mɛ e kpodo tovi dée sin to lɛ kpo dò acɛkpikpa to enɛ ɔ lɛ tɔn glɔ e.

GbetakEn 1

GbetakEn 2

Mε dokpodokpo sixu tuun do acε, su su kpo sisi dee kpo xo e do dò gbe ta elo mε o nyi edesuno sin nu ma de nude kpo di: akota, sun nu, nyonu, gbε e no do e, sinsεn, nu e lin do toxo wu e, alo linlin devo see b'ε nyi to mεton lε alo gbε to lε ton, dokunjijε, lee e ji mε gbon e kpodo nu devodevo nε lε kpan.

Mɔ dokpo ɔ, e do na kpɔn do tuto ee e ze jijɔn ayi do to e mɛ e gosin e wu do toxodido sin alinu, sɛn e ji to ɔ jijɔn e kpodo sɛn gbɛ ɔ tɔn
dee do nu do to o nu e wε a, dó to enε o ko jε εdee si alo e kpo do mεkannu, alo acεkpikpa ton ma yi hadéji wu a.
GbetakEn 3
Gbεtɔ dokpodokpo do na mɔ gbε bo nɔ edesu si lo bo na lε nyi edee.
Gbetak En 4
E so do na hεn mede do mεkannu alo mεdε å; mεkannunino kpodo mede kpo do alo le bi me o so de å.
GbetakEn 5
Gbɛtɔwikukɔn alo ya do nu mɛ kpodo adakacomɛwu kpo sɔ do na de ă.
GbetakEn 6
Gbɛtɔ ɔ nusisi wɛ do na nyi do fi bi.
GbetakEn 7
Acε dokpo σ wε mε bi na do lo bo na no nyi sen dokpo σ; mo dokpo σ mεde na yi gbe nu walo e na de mε kpo alo dee nyi wudozonume
t⊃n kpo e lo bo na wa gba s€n e do Q o fi e ă .
Gbetak£n 8
Enyi mɛde mɔ dɔ e yi acɛ e nyi etɔn bɔ sɛn dodo ee doɔ nu do to tɔn nu ɔ n'ɛ ɔ, e hɛn ɔ e na ylɔ hwɛ do to tɔn mɛ.
GbetakEn 9
E do na ya mεde sin to ton mε alo e na wli i alo e na su i do ganmε do nude kpoun wu ǎ.
GbetakEn 10
E do dandanmε bɔ e na se nu ee mεde wa é do hwεdɔxɔsa do togumε kpa a kwεdɔxɔsa enε ɔ wε do na dɔ acε e nyi etɔn lε é kpodo nu è
Qe na wa lε é kpo; mɔ Qokpo ɔ fi enε ɔ wε e na Qɔ nu e wu e ylɔ hwε ε é Qé.
GbetakEn 11
Mε e e vε nu nyanya de do é na to do yi tɔn yi wε hwε bɔ e na ba do nu lee nu lε yi gbɔn e cobo na ylɔ ε do hwεnukɔn; cobonu e ka na dɔ
hwε do e e Ͻ, e do na n'ε mε e na sixu hwlεnnε dϽ hwεnuk⊃n e.
Enyi nu e mɛde wa d'ayi é ma nyi nu e na sa sɛn do mɛ do hwe enɛ nu di lee sɛn é ji tɔ ɔ alo gbɛ ɔ jijɔn é dɔ gbɔn é a ɔ, é do na sɛn gan
tɔn ǎ.

GbetakEn 12

E do na ba do nu mε di lee jlo mε gbon e gbon xo e kun kpla. Gbεzinzan mεton, hεnnu mεton, xo mεton alo wen meton le é à. Mo dokpo o e ka do na do winnya me bo le kon wi meton à. Ace e nyi gbeto ton e dó hwlen me do ali ene o nu.

GbetakEn 13

Fi e jlo mεde o we na no gbon bo na lε ze notεn e jlo e o do todemε.

Mεde do jlo ton ο é sixu bε agban sin to debu mε di to ton mε dohun. E jlo e o, e sixu lε lε ko wá xwé.

GbetakEn 14

Enyi do e do gbeya do nu mede we kaka bo ku hwen wan d'e me o, é hen o é na hon yi to devome bo e do na yi i do fi ene.

Amo enyi e mo do me o je senme nugbo alo e te afo sen e ji gbě e to le bi kplekple so jujon ayi é ji e o, é so do ace bo e na yi i dandan do to devome å.

GbetakEn 15

GbEto bi do ace bo na nyi todè sin vi.

E sixu hugan mεde bo de e sin tovikεnmε ǎ; mɔ dokpo ɔ é hεn ɔ e na zé edee zé ji nu to devo.

GbetakEn 16

Enyi sunnu kpo ny⊃nu kpo dó wyanwyanxwe ⊃, ye hɛn ⊃, ye na da yedee bo dè hɛnnu yet⊃n. Akɔta yet⊃n, to yet⊃n, alo sinsɛn yet⊃n do na gbɛ nú ye ǎ. Acɛ dokpo lɛ wɛ ye do dò yedeedida hwenu kp⊃nun⊃ yet⊃n alo yedeejodo hwenu.

Cobonu gbɛtɔ dè ná dà dè ɔ´, jlo yetɔn mɛ nu wɛ é dó na nyi.

Hεnnu wε nyi sosyεn nú gbet Sin togun; lob S togun ene S kpodo acekpikpa to S ton kpan ka do na je hun do jť to.

GbetakEn 17

Gbɛtɔ bì, mɛ e dɔ ee dokponɔ é alo éé do gbɛ kplekpledemɛ e, do na do acɛ do nudeji.

Nǔ é nyi éton o mɛde sixu tafu i du bo yi do asi ton ǎ.

Gbetak€n 18

Gbeto bi do ace bo na len nu nu é jlo e kpón bo d'ayime lobo le sèn nu e jlo e. Ace ene o we zon bo ton le le do togunme alo kwenkwenme gbon alokpa le bi me di: nunyeyiyi, walo kpo yehwe sin alinu kpo.

GbetakEn 19

Gbɛtɔ bi do acɛ bo na lin nù é do nuwu bo ka na dɔ xo; hǔn mɛde do na van nukun dó mɛde ǎ. Mɔ dokpo ɔ, mɛ bi do acɛ bo na se bo jlá nù é do jijɛ wɛ do to ɔ mɛ kpo togudo lɛ é kpo. E hɛn wlɛnwin debu ɔ, é na ba bo do se na.

GbetakEn 20

Gbεto bǐ do acε bo na yì kplé. Lobo na lε do gbĚ é ma na don hunnyahunnya wa ǎ e.

E sixu so mεde do gbεdemε gannu gannu ă.

GbetakEn 21

Gbεtɔ bǐ hɛn ɔ, é na gɔ alɔ nu to tɔn bonu é na do yi nukɔn. Eye qesu hɛn ɔ é na nɔ nukɔn nu nuwi wa enε alo é na qe mε bɔ é na nɔ do tɔn mɛ.

Ace dokpo D we me bi do bo na do wa axDsuzD do to tDn me.

Jlo to D ton we nyi linlin dodo e ji to D sin acekpikpa junjon e. Jlo ene D, e na ze wema na dó xwiji, do sendéji bo ahizi na ton d'eme ă. Mo dokpo D, nuwiwa ene D, e na no blo e do hwe ton nu. Wema ene D, e sixu no yeme bo so alo e le sixu so do togunme lee e na blo gbon bo ayi na j'ayi nu wemazeto le e.

GbetakEn 22

Gbɛtɔ bǐ ɔ, togundemɛ wɛ é de. Enɛ ɔ wu o, nude na do tagba n'i do akwɛlinu, lanmɛ na nɔ ganji k kpodo nunywɛ na do kpo sin alinu ǎ; nu enɛ ɔ wɛ na zɔn bɔ é na tɔ́n nyi. Amɔ kan e van wɛ to ɔ de e kpodo nuwadokpo e do todeetodee kpan sin tɛntin gbɔn tuto e ze do te é kpo to ɔ sin dɔkun lɛ kpo wɛ na zɔn bɔ e na mɔ.

Gbetak€n 23

Gbeto bi do na wa azo. Azo e ja jlo é we é na wa; sen dokpo o we na do nu do me bi nu lobo é ka do na no azogba à.

Azo e mεde wa é sin akwε wε na du.

Mεde wa nude c, é na yi nude d'énu dandan. Enε c wε na zon bo e na mo nu e na do hɛn hɛnnu ton na é. E hwedo e c, gbεto sin togun o na go alo nu i do ali devonu.

Gbɛtɔ bi do acɛ bo na dó azjigbɛ alo é hɛn ɔ é na nɔ gbɛ mɔhun dee na sixu glɔn nyɔna tɔn lɛ n'i emɛ.

GbetakEn 24

Gbeto bi do ace bo na do gbojehwe nu kpodo ayided'ayi sin hwenu kpan Ganxuxo nabide we é dó na wa azo na. E do na yi azogboje

hwεhwε bo gbojε enε mε o, e ka do na no sun akwε ε.

GbetakEn 25

Gbɛtɔ bǐ do na na dó nu e na zɔn bɔ é na hwlɛn edee gan do azɔnsi e; lobo na jla nunɔmɛ edee tɔn kpo do hɛnnu tɔn kpan dó; taji ɔ, do nududulinu, avɔdudolinu xɔ e mɛ é na nɔ é sin alinu, azɔn gblegblelinu. Mɔ dokpo ɔ, é do na mɔ alɔdo do do azɔmamɔ hwenu, asukuku alo asikuku xɔmɛ nunɔ hwenu, kpukpoxɔmɛ kpodo hwe e nu e ma sɔ sixu wa nǔ bo mɔ nu ǎ é bǐ kpan.

Vijiji kpo yokpovumε nuno kpo bǐ do na mo kpatakide. Alowlivi kpo do vi e ma da asu cobo ji ǎ lε e bi wε do acε dokpo o do xε nya do yeji sin alinu.

GbetakEn 26

Gbɛtɔ bǐ d'acɛ nú wemakplɔnkplɔn bɔ wemakplɔnkplɔn ka do na byɔ kwɛ zinzan ǎ; hun nuvɔnnu wɛ é do na nyi. E do na do kplɔn kleunde vɔvɔ enɛ ɔ dandanmɛ wɛ é de. Alɔlyɛnzɔ kpo alɔnunɔ kpaa kpo do na vun kan kpé to ɔ mɛ. Wemakplɔnyiji nu alɔ vɔ ɔ, mɛ bi nú wɛ é do na nyi, bɔ e kan na xwedo lee e jɛ xa mɛ dokpodokpo gbɔn e.

Wemakplonkplon o gbeto sin nukonyiyi we é na ba; bo na don gbeto sin ace le yi nukon bo je hun dó yě ji. E dó ná zon bo mojeme kpo nuwadokpo kpo hwesokeme kpo ná těìn xonton sin walo na tiin, bo to e do bu le e sín gbě o na yi nukon bo fifa na tiin nú gbe o bǐ.

Vitɔ, vinɔ lε wε do na dè nyl kplón e vi yetɔn lε na yi é.

Gbetaken 27

Gbeto bi do ace bo ná go alo nu tonunywe le bi; me bi do na mo mo dagbe e do alolyenme bo na zan mo dokpo o, é na so so nú nukonyi yi nunye ton bo na sixu mo nyona e d'e me le é dě.

Nu e na t⊃n sin nu e mεqe gba tamε bo blo é ⊃, mε ⊃ t⊃n wε e qo na nyi; b'ε na jε hun do nu t⊃n ji qo nujinjanlinu wε à, wemawlan wlan sin alinu wε à, alo al⊃lyɛn z⊃wiwa sin alinu.

GbetakEn 28

Gbεtɔ bǐ do na ba tuto gbɔn nukɔnyiyi hɛnnu e mε de e kpodo gbε ɔ bǐ kpan sin alinu bonu acɛ, sisi kpo jlokokonunɔ e xó e dɔ dɔ wema elɔ mε ɔ ni nɔ xwiji.

GbetakEn 29

Togun e mɛ gbɛtɔ de e bɔ nukɔn yiyi tɔn kpo nyɔna tɔn kpo na tɔn sin mɛ é ɔ̀, é do na do nunɔmɛdè lɛ do wǔ tɔn.

Đo acɛ e gbɛtɔ do lɛ sin zinzan kpo nunɔ tɔn kpo mɛ ɔ, mɛ dokpodokpo do na ba jlɛ na bo na nyi sɛn e na zɔn bɔ é ma na tɛ afɔ acɛ nɔzo tɔn tɔn lɛ kpo jlokokonunɔ tɔn tɔn lɛ ji kpo ji ǎ é di lee mɛsisi sin kplɔn byɔ gbɔn é, tuto e ji to ɔ de kpo togun bi kpaa gbɛtɔ lɛ tɔn sin

nun⊃mε by⊃ gb⊃n e.

Ac ϵ , sisi kpo jlokokonun
O en ϵ l ϵ do na xwedo su kpodo linlin to ee do bu l ϵ t
On.

GbetakEn 30

Yodè, kplekpledè, gbεtɔ godokponɔdè na yi huzu nu e dɔ do wema elɔ mε e do alɔ tɔn ji bo na mɔ̀ tɛn bo de walɔde alo ayide tɔn ee na zɔn bɔ e na mɔ tɛn bo do kpo acɛ, sisi kpodo jlokokɔnunɔ ee xo e dɔ do fi e bo hɛn gba ǎ.